

Катерина БАЙРАК

курсант 4 курсу ННІ права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Олена СОЛДАТЕНКО

кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінального процесу та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, Дніпро

НЕГЛАСНІ СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ДІЗНАННЯ

Інститут дізнання був введений із прийняттям Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) у 2012 році. Дізнання – це форма досудового розслідування, яка представляє собою врегульовану кримінально-процесуальним законодавством діяльність органів дізнання із розслідування кримінальних проступків.

Відповідно до ч. 2 ст. 298 КПК України досудове розслідування у формі дізнання здійснюється на загальних засадах, з урахуванням положень Глави 25 КПК України «Особливості досудового розслідування кримінальних проступків». Зокрема для досудового розслідування у формі дізнання встановлені спеціальні строки, особливості початку (слідчі (розшукові) дії, які можуть проводитися до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань), а також спеціально передбачені негласні слідчі (розшукові) дії (далі – НСРД) [1].

Наразі у ст. 300 КПК України, передбачено, що під час розслідування кримінальних проступків можуть бути проведені НСРД, передбачені ч. 2 ст. 264 та ст. 268 КПК України, а саме: зняття інформації з електронних інформаційних систем або її частин, доступ до яких не обмежується її власником, володільцем, утримувачем або не пов'язаний із подоланням системи логічного захисту, установлення місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу) [1]. Слід зазначити, що НСРД, як зняття інформації з електронних інформаційних систем або її частин, доступ до яких не обмежується володільцем або не пов'язаний із подоланням систем логічного захисту не потребує ухвали слідчого судді, що значно спрощує роботу дізнавача (слідчого) [1].

Окрім вищезазначених НСРД будь-які інші не можуть бути проведені, вони заборонені під час здійснення дізнання.

Для проведення НСРД під час дізнання необхідна наявність фактичних та юридичних фактів: 1) наявність розслідування кримінального проступку; 2) достатньо підстав вважати, що під час проведення НСРД буде встановлено важливі дані для дізнання, які будуть покладені у доказову базу; 3) встановити фактичні дані неможливо щодо особи, яка встановила кримінальний проступок, в інший спосіб; 4) винесення відповідної постанови дізнавачем, прокурором, ухвали слідчого судді, яка видана за клопотанням дізнавача погодженим з прокурором.

Говорячи про НСРД, необхідно вказати, що відповідно до ст. 246 КПК України, у якій передбачено загальні положення проведення таких негласних заходів, усі НСРД, окрім вищезазначених можуть бути проведені лише при розслідуванні лише тяжких та особливо тяжких злочинів, та за наявності обґрунтованих підстав, зокрема при неможливості отримати іншим шляхом відомості, які є важливими для досудового розслідування [1].

Зауважимо, що деякі науковці НСРД, яке передбачене ч. 2 ст. 264 КПК України (зняття інформації з електронних інформаційних систем або її частин, доступ до яких не обмежується її власником, володільцем, утримувачем або не пов'язаний із подоланням системи логічного захисту) не є НСРД, і повинно проводитися у порядку ст. 184 КПК України, яка регламентує порядок проведення огляду [2, с. 342].

На протиріч цьому у юридичній літературі наголошують відмежування огляду та НСРД – зняття інформації з електронних інформаційних систем, доступ до яких не обмежується. Інформація, яка міститься на таких інформаційних системах не є загальнодоступною, це персональні дані, які містяться на комп'ютерних чи інших системах, тобто це не загальнодоступні відомості з Інтернет-ресурсів, які публікуються та розміщуються на веб-сайтах [3, с. 526].

Чинне кримінальне процесуальне законодавство потребує внесення понять, зокрема визначення «електронні інформаційні системи». У ст. 1 Закону України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» надано поняття «інформаційна (автоматизована) система – це організаційно-технічна система, в якій реалізується технологія обробки інформації з використанням технічних і програмних засобів» [4].

Виходячи із вищевказано, слід дійти висновку, що НСРД під час здійснення досудового розслідування у формі дізнання можуть здійснювати відповідно до ст. 300 КПК. У цій статті зазначено, що під час проведення дізнання можуть бути проведені двоє видів НСРД – це зняття інформації з електронних інформаційних систем, доступ, до яких не обмежено володільцем, утримувачем або не пов'язаний із подоланням систем логічного захисту (ч. 2 ст. 246 КПК України) та установлення місцезнаходження радіообладнання

(радіоелектронного засобу) (ст. 248 КПК України). На сьогоднішній день найбільше питань виникає щодо розмежування НСРД, передбаченого ч.2 ст.246 КПК та огляду, а також встановлення необхідних понять у кримінальному процесуальному законодавстві, зокрема визначення «електронних інформаційних систем».

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. Верховна Рада України. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення 09.11.2023)
2. Кримінальний процес : підручник / О. В. Капліна, О. Г. Шило, В. М. Трофименко та ін. ; за заг. ред. О. В. Капліної, О. Г. Шило. Харків : Право, 2018. 584 с.
3. Тертишник В. М. Кримінальний процес України : підручник. 7-ме вид., допов. і перероб. Київ : Алерта, 2017. 840 с
4. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР // ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр> (дата звернення: 09.11.2023).

Тетяна БАТРАЧЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри правоохоронної
діяльності Університету
митної справи та фінансів

**АНАЛІЗ МОЖЛИВОСТЕЙ ТА ОБМЕЖЕНЬ
ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ
В ОПЕРАТИВНОМУ РОЗСЛІДУВАННІ**

У сучасному суспільстві, що невпинно перебуває у стані технологічної трансформації, використання штучного інтелекту в операційно-розшуковій діяльності здобуває все більше значення. Це відкриває нові можливості і перетворює підходи до виявлення та розслідування злочинів. Проте, разом із великими можливостями, пов'язаними із використанням штучного інтелекту, приходять і нові виклики. Обмеження, етичні аспекти, та ризики використання цих технологій потребують уважного аналізу та обговорення. Відтак, наразі є нагальна потреба у дослідженні всебічних аспектів використання штучного інтелекту в оперативному розслідуванні, надаючи об'єктивний погляд на переваги та виклики, які зумовлюють сучасні технологічні процеси. Оперативне розслідування є ключовим елементом правопорядку та забезпечення безпеки.